

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

ШКІНДЮК Василь Іванович - здобувач, Університету сучасних знань

<https://orcid.org/0000-0002-7279-3535>

УДК 342.9

DOI 10.32782/LAW.UA.2020.3.35

З'ясовано, що під адміністративно-правовими формами взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід розуміти визначені адміністративно-правовими нормами організаційні заходи з встановлення зв'язку та узгодженості між конкретними діями правоохоронних органів, які реалізуються в межах їх компетенцій та повноважень, що охоплюють певні адміністративно-територіальні одиниці. В свою чергу адміністративно-правові методи взаємодії та координації у досліджуваній сфері представляють собою сукупність визначених адміністративно-правовими актами прийомів та способів організації спільної роботи уповноважених правоохоронних органів щодо вирішення завдань в сфері правоохоронної діяльності, які характеризуються регіональним характером.

Наголошено, що адміністративно-правові форми взаємодії характеризуються зовнішнім виразом узгоджених дій правоохоронних органів регіонального рівня, спрямованих на оптимальне вирішення певних проблем в сфері правоохоронної діяльності. Відмічено, що специфіка адміністративно-правових форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні визначається повноваженнями суб'єктів такої взаємодії, конкретною сферою правоохоронної діяльності, наприклад, боротьбою з організованою злочинністю, протидією незаконному обігу наркотичних речовин, тощо.

Узагальнено, що форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні обумовлюються потребами того чи іншого регіону, які залежать від стану правопорядку, соціально-економічних умов, рівня

злочинності та інших специфічних особливостей, які впливають на цілі та конкретні завдання, для вирішення яких вони і застосовуються. Основною вимогою адміністративно-правових методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є їх адекватність відповідним формам.

Ключові слова: адміністративно-правові форми, методи, взаємодія, координація, правоохоронна діяльність, регіональний рівень.

Постановка проблеми

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина – є важливим завданням будь-якої сучасної, демократичної та соціально спрямованої держави. Задля цього у системі державних інституцій функціонують спеціальні суб'єкти – правоохоронні органи, до обов'язків яких входить реалізація правоохоронної функції держави. Разом із тим, жоден правоохоронний орган не може самостійно вирішити всі нагальні проблеми у відповідній сфері, а тому важливим є налагодження ефективної взаємодії та координації їх діяльності. При цьому відповідна взаємодія може реалізуватись у різних формах, реалізація яких вимагає застосування певного набору методів.

Стан дослідження

Проблема взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності досліджувалась у працях різних науковців. Зокрема їй приділяли увагу: Я.О. Береський, М.Г. Губін, М.В. Гузела, І.І. Когутич, З.Д. Котик,

В.О. Невядовський, В.Т. Нор, А.А. Русецький, В.В. Топчій, В.В. Черней, С.А. Шепетько та багато інших. Втім, незважаючи на суттєві теоретичні здобутки, в науковій літературі відсутні комплексні наукові дослідження, присвячені характеристиці адміністративно-правових форм та методів взаємодії й координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є з'ясувати коло адміністративно-правових форм та методів взаємодії й координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: з'ясувати сутність понять форма та адміністративно-правова форма; розкрити зміст адміністративно-правового методу; виокремити особливості відповідних форм та методів.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна представленого наукового дослідження полягає у тому, що у статті дістала подальшого розвитку характеристика переліку та розуміння сутності адміністративно-правових форм та методів взаємодії й координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу

Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що форма взаємодії як теоретична конструкція визначається як елемент її механізму, що визначає сукупність організаційних заходів, межі та особливості їх формування та здійснення, що закріплюються в правових, програмних або договірних документах суб'єктів спільної діяльності [1, с.5]. Різні напрямки правоохоронної діяльності різняться й колом форм взаємодії при її реалізації. Так, до прикладу, І. Колінко та А. Ханькевич називають такі форми взаємодії працівників внутрішньої безпеки: спільний аналіз оперативної обстановки; обмін актуальною інформацією; спільне планування оперативно-розшукових заходів і слідчих дій; спільне здійснення ОРЗ; здійснення ОРЗ за допомогою оперативно-технічних підрозділів СБУ; використання можливос-

тей конфіденційних джерел інформації; видання спільних оглядів, методичних рекомендацій, спеціальних нормативних документів тощо [2, с. 262].

О. Крижановська також розглядає процесуальні та організаційні форми взаємодії в сфері забезпечення правопорядку, так, до основних процесуальних форм взаємодії авторка відносить: 1) створення спільних слідчих груп; 2) проведення оперативно-розшукових заходів; 3) повідомлення слідчому про підсумки проведення розшукових дій щодо встановлення особи, яка вчинила злочин; 4) взаємодія слідчого, органів дізнання із працівниками органів оперативно-розшукової діяльності з метою проведення оперативно-розшукових заходів; 5) застосування заходів, спрямованих на гарантування безпеки учасників кримінального судочинства. Серед організаційних форм взаємодії О. Крижановська називає: проведення координаційних нарад керівників правоохоронних органів; обмін інформацією з питань протидії злочинності та забезпечення правопорядку; проведення спільних цільових заходів для виявлення та припинення злочинів і порушень правопорядку, а також усунення причин та умов, які сприяють їх учиненню; проведення спільних семінарів, конференцій, курсів підвищення кваліфікації [3, с. 80]. Таким чином авторка до форм взаємодії відносить і форми координації, вочевидь розуміючи останню як певний різновид взаємодії.

Підсумовуючи викладене стосовно форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності, можна виокремити такі види форм взаємодії у сфері правоохоронної діяльності: організаційні, процесуально-оперативні, координаційно-нарадчі, методологічно-наукові, інформаційні та інші. Разом із цим різні напрямки правоохоронної діяльності вимагають відповідних цим напрямкам форм взаємодії.

Розглянемо адміністративно-правові методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні. Якщо форма у загальному вигляді передає зовнішній прояв тієї чи іншої дії, то метод розкриває прийоми та способи реалізації таких дій. Так К. Білько методами адміністративно-

правового регулювання організації та діяльності нотаріату називає способи здійснення владно-організуючого впливу органів виконавчої влади загалом, і відповідних органів юстиції, зокрема, в межах їх повноважень на суб'єкти системи нотаріату [4, с. 545]. О. Резнік під адміністративно-правовими методами діяльності правоохоронних органів України, що є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, пропонує розуміти визначені національним законодавством способи і прийоми цілеспрямованого впливу правоохоронних органів України щодо усунення причин скоєння фінансово-економічних правопорушень і безпосередньо запобігання скоєнню останніх, а в разі їх вчинення – припинення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності з метою відшкодування шкоди, завданої фінансово-економічним інтересам держави [5, с. 7-8]. Підсумовуючи наведене, доцільно вказати, що для адміністративно-правових методів характерними є їх адміністративно-правове регулювання, організуючи-управлінський характер, націленість на практичну реалізацію прав та обов'язків їх носіїв.

Як справедливо зазначає В. Мозгова, кожен орган у межах своєї компетенції діє притаманними йому прийомами і методами в єдиному напрямі для досягнення поставленої мети одночасно з іншими органами згідно з розробленою програмою або планом узгоджених заходів із протидії злочинності та корупції [6, с. 290]. Тож, методи взаємодії та координації розкривають специфіку реалізації цієї діяльності в сфері правоохоронної діяльності.

Під методами взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні А. Русецьким запропоновано розуміти сукупність прийомів та способів, які використовують правоохоронні органи для того, щоб вплинути на відповідні правовідносини з метою забезпечення ефективної взаємодії між собою, та як результат створити умови для якісного здійснення ними їх спільної діяльності [7, с. 12]. Погоджуючись з авторською думкою доцільно додати, що методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні залежать від конкретних форм.

Отже адміністративно-правові методи взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні слід розглядати як сукупність прийомів, способів реалізації конкретних адміністративно-правових форм щодо забезпечення узгодженої роботи уповноважених на здійснення правоохоронної діяльності суб'єктів. На основі аналізу вищезазначених форм взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів можна виокремити такі методи їх реалізації, як: адміністративно-нормативний, інформаційно-аналітичний, організаційний, методологічні, оперативнотактичні тощо.

Представляється, що вибір тих чи інших форм та методів взаємодії та координації залежить: по перше, від повноважень конкретних правоохоронних органів; по-друге, від конкретних цілей та завдань, які мають бути досягнуті в процесі взаємодії та координації. Певну специфіку щодо форм і методів взаємодії та координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні мають цілі та завдання відповідної взаємодії та координації. А. Русецький метою координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні називає: планування, контроль і забезпечення спільної роботи створених та функціонуючих відповідно до законодавства України державних правоохоронних органів (Служби Безпеки України, Національної поліції України, Державної фіскальної служби України, Прокуратури тощо) щодо реалізації спільних зусиль в сфері профілактики правопорушень та протидії ним в межах регіону. Досягнення цієї мети передбачає виконання наступних завдань: визначення ключових напрямів правоохоронної діяльності з урахування особливостей регіону, стану правопорядку в межах його території, рівня злочинності тощо; системного проведення нарад між керівництвом регіональних підрозділів правоохоронних органів та територіальних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування з питань підвищення ефективності роботи в сфері протидії, попередження та припинення правопорушень; визначення та прийняття спільних

планів взаємодії; формування колегіального органу, який би здійснював контроль та забезпечував ефективну взаємодію діяльності правоохоронних відомств; розробку та представлення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регламенту координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні [8, с. 247]. Таким чином, мета та завдання обумовлюють вибір й відповідних форм координації, наприклад, вирішення такого завдання, як визначити ключові напрямки правоохоронної діяльності з урахування особливостей конкретного регіону представляється досить складним без проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Регіональні особливості злочинності як визначальні кількісно-якісні параметри злочинності, що відображають специфіку кримінологічної обстановки територій регіонального значення, області чи групи областей, країни або декількох країн, які зумовлені існуванням та дією як загальних, так і особливих місцевих факторів (географічних, історичних, соціально-економічних, культурних, організаційних тощо), їх необхідно враховувати під час розробки та реалізації стратегії із запобігання злочинності [9, с. 44]. Отже врахування стану правопорушень при виборі адміністративно-правових форм та методів взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні дозволяє підвищити ефективність правоохоронних органів.

Регіональний аспект взаємодії та координації, який впливає на вибір конкретних адміністративно-правових форм та методів їх реалізації, на думку А. Русецького, проявляється в таких ознаках: оперативність та своєчасність координаційних дій; територіальна єдність координаційних дій; мобілізаційна цілісність та ефективність виконання покладених завдань; прями зв'язки координаційної діяльності правоохоронної діяльності; постійна взаємодія суб'єктів координаційних дій; постійна взаємодія з органами місцевого самоврядування [10, с. 282].

Висновок

Таким чином, під адміністративно-правовими формами взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні слід розуміти закріплені адміністративно-правовими нормами організаційні заходи з встановлення зв'язку та узгодженості між конкретними діями правоохоронних органів, які реалізуються в межах їх компетенції та повноважень, що охоплюють певні адміністративно-територіальні одиниці. В свою чергу адміністративно-правові методи взаємодії та координації у досліджуваній сфері являють собою сукупність визначених адміністративно-правовими актами прийомів та способів організації спільної роботи уповноважених правоохоронних органів щодо вирішення завдань в сфері правоохоронної діяльності, які характеризуються регіональним характером.

Адміністративно-правові форми взаємодії характеризуються зовнішнім виразом узгоджених дій правоохоронних органів регіонального рівня, спрямованих на оптимальне вирішення певних проблем в сфері правоохоронної діяльності. Специфіка адміністративно-правових форм взаємодії в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні визначається повноваженнями суб'єктів такої взаємодії, конкретною сферою правоохоронної діяльності, наприклад, боротьбою з організованою злочинністю, протидією незаконному обігу наркотичних речовин, тощо. Адміністративно-правові форми координації в сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є елементами механізму встановлення та конкретизації завдань, а також упорядкування діяльності визначеного кола суб'єктів з метою досягнення визначених цілей.

Отже, форми та методи взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні обумовлюються потребами того чи іншого регіону, які залежать від стану правопорядку, соціально-економічних умов, рівня злочинності та інших специфічних особливостей, які впливають на цілі та конкретні завдання, для вирішення яких вони і застосовуються. Основною вимогою адміністративно-правових методів

взаємодії та координації у сфері правоохоронної діяльності на регіональному рівні є їх адекватність відповідним формам.

Література

1. Мамчур Л.О. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів України з публічними інституціями. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ Мамчур Лідія Олександрівна ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. К., 2019. 219 с.

2. Колінко І.О., Ханькевич А.М. Роль і місце відомчої та зовнішньої взаємодії в діяльності підрозділів внутрішньої безпеки під час протидії злочинності у сфері службової діяльності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. № 1. 2015. С. 259-270.

3. Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. Право та державне управління. № 1. Т.1. 2020. С. 77-84.

4. Білько К.Ф. Форми і методи адміністративно-правового регулювання організації та діяльності нотаріату. Правова держава. Вип. 26. 2015. С. 542-549.

5. Рєзнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Автореф дис канд юрид наук 12.00.07. Суми. 2019. 40 с.

6. Мозгова В.А. Поняття та рівні координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 290-294.

7. Русецький А.А. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні. Автореф дис докт юрид наук 12.00.07. Харків. 2019. 44 с.

8. Русецький А. Мета та завдання взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. Науковий вісник публічного та приватного права. Вип. 6. Т. 4. 2017. С. 243-248.

9. Бабенко А. М. Регіональні особливості злочинності в містах і сільських районах Запорізької, Дніпропетровської та Хар-

SUMMARY

It was found that administrative and legal forms of interaction and coordination in the field of law enforcement at the regional level should be understood as organizational measures defined by administrative and legal norms to establish a connection and coherence between specific actions of law enforcement bodies, which are implemented within the limits of their competence and powers, covering certain administrative and territorial units. In turn, the administrative-legal methods of interaction and coordination in the researched area represent a set of methods defined by administrative-legal acts and ways of organizing the joint work of authorized law enforcement agencies to solve tasks in the field of law enforcement activities, which are characterized by a regional nature.

It is emphasized that administrative and legal forms of interaction are characterized by the external expression of coordinated actions of law enforcement bodies at the regional level, aimed at the optimal solution of certain problems in the field of law enforcement activities. It was noted that the specificity of administrative and legal forms of cooperation in the field of law enforcement at the regional level is determined by the powers of the subjects of such cooperation, the specific sphere of law enforcement, for example, the fight against organized crime, combating the illegal circulation of narcotic substances, etc.

It is summarized that the forms and methods of interaction and coordination in the field of law enforcement at the regional level are determined by the needs of one or another region, which depend on the state of law and order, socio-economic conditions, the level of crime and other specific features that affect the goals and specific tasks, for solutions of which they are applied. The main requirement of administrative and legal methods of interaction and coordination in the field of law enforcement at the regional level is their adequacy to the relevant forms.

Keywords: administrative and legal forms, methods, interaction, coordination, law enforcement activity, regional level.

ківської областей. Питання боротьби зі злочинністю Вип. 36. 2018. С. 42-60.

10. Русецький А. Система правоохоронних органів, які взаємодіють на регіональному рівні та особливості координації їх правоохоронної діяльності. Прикарпатський юридичний вісник. Вип. 1 (22). Т. 2. 2018 С. 280-283.